

Рівненський державний гуманітарний університет
(повне найменування закладу вищої освіти)
Кафедра практичної психології та психотерапії

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК07 АКТИВНІ МЕТОДИ У ПСИХОЛОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Освітньо-професійна програма Психологія

(назва програми)

Спеціальність 053 «Психологія»

(шифр та назва спеціальності)

Інститут, факультет, психолого-природничий

(назва інституту, факультету,)

2018 – 2019 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «**Активні методи у психологічній практиці**» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Психологія» спеціальності 053 «Психологія»

Мова навчання українська

Розробники: доктор психол. наук, професор Ямницький В.М.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри практичної психології та психотерапії Рівненського державного гуманітарного університету

Протокол від «30» серпня 2018 року № 7

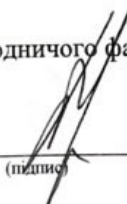
Завідувач кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ

(підпис) _____ (проф. В.М.Ямницький)
(прізвище та ініціали)

Робочу програму схвалено методичною комісією психолого-природничого факультету РДГУ за спеціальністю 053 «Психологія»

Протокол від «31» серпня 2018 року № 7

Голова методичної комісії психолого-природничого факультету РДГУ за спеціальністю 053 «Психологія»

(підпис) _____ (доц. В.Р.Павелків)
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітньо-професійна програма, галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Освітньо-професійна програма «Психологія»	Обов'язкова (вибіркова)	
	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»		
Модулів – 2	Спеціальність: 053 «Психологія»	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		5-й	5-й
Загальна кількість годин – 120		Семестр	
		10-й	10-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Освітній ступінь: магістр	Лекції	
		20 год.	
		Практичні, семінарські	
		10 год.	
		Лабораторні	
		10 год.	
		Самостійна робота	
		80 год.	
		Індивідуальні завдання:	
		Вид контролю:	
		зал.	
Передумови для вивчення дисципліни (перелік дисциплін, які мають бути вивчені раніше) «Загальна психологія», «Соціальна психологія», «Вікова і педагогічна психологія», «Психотерапія», «Психологічне консультування»			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання курсу полягає в ознайомленні студентів із основами організації роботи соціально-психологічного тренінгу, особливостями групової роботи; методами навчання у тренінгу; технологіями проведення рольових та ділових ігор, основними функціями ведучого групи; оцінювання тренінгу.

Завдання викладання дисципліни:

- визначити специфічні риси соціально-психологічного тренінгу як форми навчання;
- навчити складати програми соціально-психологічного тренінгу;
- дати знання про основні функції та ознаки тренера;
- ознайомити з основними формами оцінювання тренінгу;
- сформувати уявлення про специфіку групової взаємодії, динаміку групи;
- сформувати навички модифікації програм соціально-психологічного тренінгу відповідно до вікових та соціальних особливостей його учасників.

Згідно освітньо-професійної програми «Психологія» спеціальності 053 «Психологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти у студентів у процесі вивчення навчальної дисципліни мають бути сформовані наступні компетентності:

загальні:

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- знання та розуміння предметної області та специфіки професійної діяльності психолога; здатність діяти на основі етичних міркувань;
- навички міжособистісної взаємодії, здатність працювати в команді, мотивувати людей та рухатися до спільної мети;
- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- виявляти, ставити та вирішувати проблему;
- бути критичним і самокритичним;
- приймати обґрунтовані рішення;
- генерувати нові ідеї (креативність);
- здатність діяти соціально відповідально та свідомо;

фахові:

- самостійно складати програми соціально-психологічного тренінгу, оцінювати роботу тренінгової групи;
- оцінювати межі власної компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію;
- дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями;
- самостійно оцінювати закономірності психічної діяльності, психічних станів та чинників, що впливають на функціонування психіки людини в різних сферах життєдіяльності;
- приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних ситуаціях, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності;
- здійснювати практичну діяльність (психодіагностичну, психотерапевтичну, психокорекційну чи тренінгову) з використанням науково верифікованих методів та технік.

3. Очікувані результати навчання (базуються на результатах навчання, визначених відповідною освітньою програмою, та деталізуються):

- формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника;
- емпатійно взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові особливості;
- демонструвати навички командної роботи у процесі вирішення фахових завдань;
- демонструвати відповідальне ставлення до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку;
- демонструвати розуміння закономірностей та особливостей розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань;
- здійснювати пошук опрацювання та наліз професійно важливих знань із різних джерел з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій;
- пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання;
- розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, психоконсультація тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій формі, оцінювати якість.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади організації соціально-психологічного тренінгу

Тема 1. Психологічний тренінг як метод практичної психології.

Загальне уявлення про ПТ. Співвідношення понять “групова психотерапія”, “групова психокорекція” і “груповий психотренінг”. Специфічні риси та основні парадигми тренінгу.

Тема 2. Історія розвитку групових методів психотерапії та практичної психології.

Теорія «живого магнетизму» Ф.Месмера. Групова психотерапія і гіпноз. СП аспекти групових методів. Групові методи в психоаналізі та інших психологічних школах Заходу. Сучасні групові методи та розвиток самосвідомості.

Тема 3. Загальні тренінгові методи.

Групова дискусія. Ігрові методи. Методи, спрямовані на розвиток соціальної перцепції. Методи тілесно-зорієнтованої терапії. Медитативні техніки.

Змістовий модуль 2. Технологія підготовки програми і практикум проведення тренінгу

Тема 4. Психологічні особливості тренінгової групи.

Цілі та завдання тренінгової роботи. Психологічні механізми групового психотренінгу. Групові норми. Рольові позиції в групі. Поняття групової згуртованості. Гомогенність та гетерогенність тренінгових груп. Кількісний та якісний склад. Переваги групової форми роботи.

Тема 5. Загальні етапи розвитку групи в тренінгу.

Загальне уявлення про стадії розвитку групи в тренінгу. Перша стадія – підготовка. Кризис у розвитку групи. Друга стадія – усвідомлення. Третя - переоцінка.

Тема 6. Ведучий тренінгової групи.

Вимоги до тренера. Завдання та функції. Стили керівництва. Ролі ведучого. Коментар ходу тренінгу. Проблемні ситуації.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	лаб.	с. р.		л	п	лаб.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади організації соціально-психологічного тренінгу										
Тема 1. Психологічний тренінг як метод практичної психології	14	2	2		10					
Тема 2. Історія розвитку групових методів психотерапії та практичної психології	28	4	2	2	20					
Тема 3. Загальні тренінгові методи	18	4	2	2	10					
Разом за змістовим модулем 1	60	10	6	4	40					
Змістовий модуль 2. Технологія підготовки програми і практикум проведення тренінгу										
Тема 4. Психологічні особливості тренінгової групи	16	2	2	2	10					

Тема 5. Загальні етапи розвитку групи в тренінгу	21	4	2	2	15					
Тема 6. Ведучий тренінгової групи	19	4		2	15					
Разом за змістовим модулем 2	60	10	4	6	40					
Усього годин	120	20	10	10	80					

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Психологічний тренінг як метод практичної психології	2
2	Історія розвитку групових методів психотерапії та практичної психології	2
3	Загальні тренінгові методи	2
4	Психологічні особливості тренінгової групи	2
5	Загальні етапи розвитку групи в тренінгу	2
	Усього	10

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Орієнтація і мотивація учасників. Знайомство з групою, із самим собою	2
2	Психологічний контакт. Невербальна поведінка	2
3	Структура та принципи побудови соціально-психологічного тренінгу	2
4	Групова динаміка та тренерська робота	2
5	Підведення підсумків тренінгу	2
	Усього	10

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Специфіка соціально-психологічних тренінгів з учнями різних вікових груп	10
2.	Організація і проведення соціально-психологічного тренінгу в рамках роботи батьківського всеобучу навчального закладу	15
3.	Використання психотерапевтичних технологій у тренінговій роботі з педагогічним колективом	14
4.	Основні фактори, які слід враховувати в підготовці програми соціально - психологічного тренінгу	16
5.	Засоби забезпечення зворотнього зв'язку у соціально-психологічному тренінгу	15
6.	Роль і місце проєктивних методів у роботі групи соціально-психологічного тренінгу	10
7.	Усього	80

9. Індивідуальні завдання.

Підготувати програму проведення психотренінгу та тренінгові вправи за одним з напрямків:

1. Тренінг креативності
2. Тренінг асертивності
3. Тренінг комунікативності
4. Тренінг для підлітків
5. Тренінг для педагогів
6. Тренінг навичок емпатійного слухання
7. Тренінг розвитку навичок невербального спілкування
8. Тренінг формування команди

10. Засоби діагностики результатів навчання (засобами оцінювання та методами демонстрування результатів можуть бути:

- заліки;
- стандартизовані тести;
- наскрізні проекти;
- командні проекти;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

11. Критерії оцінювання результатів навчання. Визначити за допомогою якісних критеріїв мінімальний пороговий рівень оцінки і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку. Зазначити використовувану числову (рейтингову) шкалу.

Якісні критерії оцінки рівня знань студентів (Зразок)

Критерії оцінювання	Оцінка			
	за національною шкалою		к-ть балів за 100-бальною шкалою	ECTS
	іспит	залік		
Студент має глибокі, міцні і систематичні знання програмного матеріалу, використовує їх у нестандартних ситуаціях, здатний вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатнім рівнем узагальненості знань.	Відмінно	Зараховано	90-100	A
Студент вільно володіє програмним матеріалом, застосовує його на практиці, вільно використовує їх у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.			83-89	B
Студент володіє програмним матеріалом, може привести вербальне формулювання основних положень теорії, навести			74-81	C

приклади їх застосування в практичній діяльності, але не завжди може самостійно довести їх. Студент може самостійно застосовувати знання в стандартних ситуаціях, його відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим. Самостійно виправляє помилки у відповіді, серед яких є суттєві.				
Студент відтворює значну частину програмного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних його положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.	Задовільно	Зараховано	64-73	D
Студент відтворює основні поняття і визначення курсу, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язку між ними, може відтворити окремі термінологічні дефініції за словесним формулюванням і навпаки; допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може.	Задовільно		60-63	E
Відповідь студента елементарна, фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про програмний матеріал.	Незадовільно	Не зараховано	33-59	FX
Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, частин. У відповіді цілком відсутня самостійність.	Незадовільно		1-32	F

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73	задовільно	
60-63		
33-59	незадовільно з можливістю	не зараховано з можливістю

	повторного складання незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	повторного складання не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
1-34		

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота						Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	100
15	15	15	15	20	20	

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

13. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення з дисципліни складається з:

- інтерактивного комплексу навчально – методичного забезпечення дисципліни,
- конспекту лекцій на паперовому та електронному носіях;
- практикуму з дисципліни та методичних вказівок до семінарських занять на паперовому і електронному носіях;
- тематики контрольних робіт та методичних рекомендацій до їх виконання на паперовому і електронному носіях;
- тестових завдань з курсу та методичних рекомендацій до їх виконання на паперовому і електронному носіях;
- матеріалів для демонстрування за допомогою технічних засобів навчання (слайдів, відео- та аудіозаписів);
- завдань і методичних вказівок для самостійної роботи студентів;
- індивідуальних навчально-дослідних завдань;
- переліку завдань (запитань) для проміжного та підсумкового контролю рівня знань.

14. Рекомендована література (основна, допоміжна)

1. Анн Л. Психологический тренинг с подростками. - СПб.: Питер, 2006.
2. Большаков В. Ю. Психотренинг: Социодинамика. Упражнения. Игры. СПб.: "Социально-психологический центр", 1996. -380 с.
3. Вачков И.В. Основы технологии группового тренинга. Психотехники. М.,2000. – 224 с.
4. Девід В. Джонсон. Соціальна психологія: тренінг міжособистісного спілкування. - К.: ВД «Академія», 2003.
5. Деркач А. А., Ситников А. П. Формирование и развитие профессионального мастерства руководящих кадров: социально-психологический тренинг и прикладные психотехнологии. Вып. 1-2. - м.: Луч, 1993.-72 с.
6. Джеймс М., Джонгвард Д. Рожденные выигрывать. Трансакционный анализ с гештальтупражнениями. - М.: Издательская группа "Прогресс", "Прогресс-Универс", 1995. - 336 с.
7. Емельянов Ю.Н. Активное социально-психологическое обучение. – Л.,1985. – 166 с.
8. Ключева Н.В. Технология работы психолога с учителем. – М.:ТЦ «Сфера», 2000.-192 с.
9. Кричевский Р. Л., Дубовская Е. М. Психология малой группы: теоретические и прикладные аспекты. - М.: Изд. МГУ, 1991. 207 с.
10. Макшанов С.И. Психология тренинга. – СПб, 1997.
11. Мілютіна К. Л. Теорія та практика психологічного тренінгу: Навч.посібник. – К., МАУП, 2004. – 192 с.

12. Осипова А.А. Общая психокоррекция. М., 2000. – 512 с.
13. Петровская Л.А. Компетентность в общении. Социально-психологический тренинг. – М., 1989. – 216 с.
14. Психогимнастика в тренинге / Под ред. Н.Ю.Хряцовой. «Речь», Ст.П., 2000.
15. Роджерс К. Взгляд на психотерапию, становление человека. М., 1994.
16. Ситников А.П. Акмеологический тренинг: Теория. Методика. Психотехнологии. – М., 1996. – 428 с.
17. Словарь психолога-практика / Сост. С.Ю.Головин. – Минск: Харвест, 2001. – 976 с.
18. Цзен Н.В., Пахомов Ю.В. Психотренинг: игры и упражнения. – М., 1988. – 272 с.
19. Технологія тренінгу / Упоряд.: О.Главник, Г.Бевз. За заг. ред. С.Максименко. – К., 2005.
20. Психологічний тренінг / Упоряд.: О.Главник. – К.:Шкільний світ, 2002.

Допоміжна:

1. Александров А. А. Современная психотерапия / А. А. Александров. - СПб.: Академический проект, 2007. - 335 с.
2. Вайнер И. В. Основы психотерапии / И.В. Вайнер. - СПб.: Питер, 2002. - 288 с.
3. Вайсе Дж. Как работает психотерапия / Дж. Вайсе — М.: Класс, 2009. – 240 с.
4. Гінгер С. Психотерапія: 100 хибних уявлень або як зробити свій вибір / С. Гінгер. – Львів: Каменяр, 2007. – 150 с.
5. Исурина Г.Л. Методы и техники групповой психокоррекции и психотерапии / Г.Л. Исурина // Групповая психотерапия. – М.: Класс, 1990. – 315 с.
6. Карабанова О.А. Игра в коррекции психического развития ребенка / Карабанова О.А. – М.: Эксмо, 2007. – 167 с.
7. Методы современной психотерапии. Учебное пособие. Сост. Л.М. Кроль, Е.А. Пуртова. – М.: Независимая фирма «Класс», 2000. – 480 с.
8. Настольная книга практического психолога. / Сост. С.Т. Посохова, С.Л. Соловьева. – М.: АСТ: ХРАНИТЕЛЬ; СПб.: Сова, 2008. – 450 с.
9. Пезешкиан Н. Психосоматика и позитивная психотерапія / Н. Пезешкиан. Пер. с нем.- М.: Медицина, 1996.- 464 с.
10. Перлз Ф.С. и др. Практикум по гештальттерапии / Ф.С. Перлз, П. Гудмен, Р.Хефферлин. - М.: Изд-во института психотерапии, 2007. - 240 с.
11. Практикум по арт-терапии / Под ред. Копытина А.И. - СПб: Питер, 2006. - 448 с.
12. Приц А.Д. Психотерапія — нова наука про людину / А.Д. Приц — Львів: Дета, 2009. – 397 с.
13. Романин А.Н. Основы психотерапии / А.Н. Романин - М.: Издательский центр «Академия», 1999. - 208 с.
14. Рудестам К. Групповая психотерапия. Психокоррекционные группы: теория и практика / К. Рудестам — СПб.: Питер, 2006. – 360 с.
15. Спиваковская А.С. Психотерапия: игра, детство, семья / А.С. Спиваковская — М.: Эксмопресс, 2007. - 464 с.
16. Самоукина И.Б. Игры в школе и дома: психотехнические упражнения и коррекционные программы / И.Б. Самоукина. – М.: Новая школа, 2005. – 144 с.
17. Соколова Е. Т. Психотерапия. Теория и практика / Е. Т. Соколова - М.: Академия, 2006. - 368 с.
18. Тарасов Е. П. Популярная психотерапия / Е.П. Тарасов — М.: Гранд, 2007. – 360 с.
19. Фопель К. Как научить детей сотрудничать? Психологические игры и упражнения: Практическое пособие в 4-х томах / К. Фопель. — М.: Генезис, 1998.— 160 с.

15. Інформаційні (інтернет) ресурси:

1. <http://www.nbuv.gov.ua/> - Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського.
2. <http://hklib.npu.edu.ua/> - Наукова бібліотека національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова.
3. <http://www.koob.ru/> - електронна бібліотека «Куб».
4. <http://pro.fpko.ru/post-name/286/> - федерація психологів-консультантів онлайн.